

BJØRN, ANDREAS

[Andreas Bjørn](#) (1703-50) var grosserer, skibsreder og storaktionær i flere oversøiske handelsselskaber og blev initiativtager til, hvad man dengang kaldte "den stærke handel på Vestindien".

Han kom som ganske ung fra Skelskør til København, hvor han i 1730 fik borgerbrev som købmand. De følgende år grundlagde han en formue som tømmerhandler og leverandør af tømmer, viktualier og kanoner til den danske hær og flåde. Han fik også til opgave at skaffe og levere de varer, som den danske stat efter en fredsftale med sørøverne i Algier skulle yde årligt med fri passage til søs.

Figur 1 Maleriet af Andreas Bjørn tilskrives A. Brünniche (fra Wikipedia)

Hans aktiviteter på Christianshavn begyndte i 1733-34 hvor han købte den delvist tomme grund mellem kanalen, Bådsmandsstræde og havnen, der også havde været anvendt som tømmerplads. Den blev nu bebygget med Bjørns egen privatbolig (Strandgade 46) samt nogle pakhuse, værksteder, lagerpladser m.m.

I årene 1735-39 fik Bjørn kongens tilladelse til at inddæmme og -pæle et 3 hektar stort vandareal mellem Holmen og hans nye storgrund ved Strandgade. Det fik navnet Bjørnsholm og kom til at rumme byens første egentlige skibsværft (*parteculier skibsbygger fabrique*) med tilhørende havneanlæg, værksteder, pakhuse, kontorer m.m.

Figur 2 Samtidigt stik af Bjørnsholm 1741 af C. Vosbein.

Her blev der de næste 10 år bygget omkring 50 skibe til staten, forskellige handelskompagnier eller til private rederier som Bjørns eget rederi. I alt 11 blev brugt som deciderede slaveskibe af **Vestindisk-Guineisk Kompagni** eller af Frederik Holmsted og Bjørn selv. Værftet blev også brugt til reparationer, bl.a. af slaveskibet *Grevinden af Laurvigen*, der efter flere ture til Madagascar og Indien blev købt af Bjørn i 1745 for 2 år senere at forlise på vej til Afrika.

Bjørnsholm blev også skueplads for Det kongelige Skydeselskabs fugleskydninger med deltagelse af den fordrukne kong Frederik 5., der udnævnte "kongens Bjørn" til agent i 1747. Hans tætte forhold til kongehuset

var nok også en af grundene til, at han fik mange økonomisk fordelagtige opgaver som leverandør af forskellige forsyninger til den danske stat.

Bjørn var også aktiv i den anden ende af Strandgade, hvor han i 1743-48 var ejer af en grund med et skibsværft ved Grønnegårds havn. Han solgte dog både grund og skibsværft til naboen **Det vestindiske-guinesiske Kompagni**, hvor han var storaktionær.

Sammen med en anden christianshavnske rigmand **Frederik Holmsted** var Bjørn også medstifter og –ejer af **Det almindelige Handelskompagni** 1747 Dette firma fik monopol på handelen med Grønland og de andre danske områder i Nordatlanten.

I 1748 solgte Bjørn den nordligste del af Bjørnsholm til Almindeligt Handelskompagni, der efterhånden også gik ind i handelen på Vestindien.

Efter dette selskabs nedlæggelse i 1774 blev pladsen overtaget af **Den kongelige grønlandske Handel**, der i en periode også havde monopol på handelen med Island, Færøerne og Finmarken. I 1805 blev den sydlige del af Grønlandske Handels Plads købt af skibskaptajn Hans Krøyer.

Efter Andreas Bjørns død overtog enken og dennes nye mand Emanuel Thygesen firmaet, der i 1756 overgik til Thygesens nevø [Thyge Jesper de Thygesen](#) i kompagniskab med den kendte storkøbmand **Niels Ryberg**. Firmaet **Ryberg & Thygesen** var særdeles aktive på handelen på Vestindien med i alt 94 togter frem til 1807.

Den sidste del af Bjørnsholm med skibsværftet blev i 1762 solgt til **Carl Wilder** (1698-1765), som på samme måde som sin søn og arving [Lars Wilder](#) (1738-1810) fortsatte med at bygge skibe til bl.a. slave- og sukkerhandelen.

Familien solgte også Bjørns gård Strandgade 46, der de følgende år blev ejet af en lang række prominente mænd med britiske efternavne, der alle havde direkte eller indirekte relationer til slaveriet på de vestindiske øer:

William Chippendale, Charles Selbye, Chr. MacEnvoi, Robert Thuite, John Good og John Duncan. De indrettede sukkerraffinaderiet Union I et af pakhusene. Det brændte i 1804 og blev i 1850'erne afløst af det nuværende beboelseshus nr. 48.

Relationer til Christianshavn:

Bjørns mange aktiviteter på Christianshavn omfattede bl.a. et skibsvært ved Grønnegårds havn (**Strandgade 3**), inddæmning af de nuværende Wilders, Krøyers og Grønlands Handels pladser (Strandgade **52, 71 og 89**) samt opførelse af privatboligen **Strandgade 46** og pakhusene som fx **Bådsmadsstræde 6**.

Kilder:

N. Jonge: [Den Kongelige Hoved- og Residentz-Stad Kiøbenhavns Beskrivelse, forestillende Stadens Tilstand, Beskaffenhed oc Merkværdigheder i en sammenhængende Orden i de ældste, mellemste oc nyeste Tider](#). København 1782, s. 460

K.Klem: Agent Andreas Bjørn, købmand og skibsværftsejer. Årbog 1968, s. 7 ff. Handels-og søfartsmuseet på Kronborg

Krøyers Plads: Københavns Museums [udgravningsrapport 2012](#) og [2013](#)